

ANALÝZA UKLÁDÁNÍ TRESTŮ A JINÝCH TRESTNĚPRÁVNÍCH OPATŘENÍ V OBLASTI DOMÁCÍHO A GENDEROVĚ PODMÍNĚNÉHO NÁSILÍ

Hana Přesličková a kol. (tým ViolenceOFF)

Institut pro kriminologii a sociální prevenci

2023

Úvod

Domácí genderově podmíněné násilí představuje závažný a značně komplikovaný společenský problém, jehož řešení nelze omezovat jen na jeden přístup, ale je nutné k němu přistupovat komplexně. Tato studie vznikla v rámci úkolu vyplývajícího ze Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021–2030¹. Cílem bylo vytvoření analýzy zaměřené na genderově podmíněné násilí v kontextu trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí. Za tímto účelem měla být zmapována stávající trestněprávní opatření aplikovaná vůči jeho pachatelům. Záměrem bylo rovněž formulovat případná doporučení ke zlepšení aplikační praxe nebo k legislativním úpravám.

Analýza vychází z projektu „Zlepšení v oblasti zacházení s pachateli a v oblasti podpory obětí v případech domácího a genderově podmíněného násilí v ČR“ (dále jen ViolenceOFF²), který realizuje Institut pro kriminologii a sociální prevenci (dále též IKSP) a je financován v rámci finančního mechanismu Norských fondů na léta 2014–2021, a to jako tzv. předem definovaný projekt (LP/REG/PDP7). Tento projekt je přímo zaměřen na systémovou reakci státu vůči pachatelům domácího a genderově podmíněného násilí. Snahou je zmapovat stávající situaci v oblasti zacházení s pachateli v ČR a zároveň identifikovat a analyzovat potřeby současného systému práce s těmito osobami. V dokumentu tedy budou představeny vybrané poznatky předmětného projektu relevantní pro zaměření této analýzy. Jde zejména o výsledky vybraných dílčích analýz, které byly realizovány jako projektové komponenty. Kompletní výsledky pak lze nalézt v souhrnné monografii, jež je hlavním výstupem projektu (Přesličková et al., 2023).

Pro účely této analýzy se domácím a genderově podmíněným násilím rozumí domácí násilí (dále též DN) jako genderově podmíněné násilí, tj. násilí v partnerských vztazích.

Týráním (osoby žijící ve společném obydlí) označujeme jednání definované jako trestný čin podle § 199 zákona č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku ve znění pozdějších předpisů (dále též tr. zák), přičemž do 1. 1. 2010 byl tento trestný čin upraven v § 215a Trestního zákona č. 140/1961 Sb. v tehdejší znění.

Metodologie

Analýza se zaměřuje na tři hlavní oblasti, v rámci nichž lze mapovat aplikaci trestněprávních opatření vůči pachatelům domácího genderově podmíněného násilí zejména v souvislosti s páchaním trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí.

1. Právní úprava a legislativní rámec pro aplikaci opatření

V první části byla provedena obsahová analýza dokumentů (právní předpisy, odborná literatura, strategické a koncepční materiály a jiné prameny) identifikované jako relevantní pro danou problematiku. Cílem bylo zmapovat vývoj a aktuální stav právní úpravy, legislativního a strategického rámce pro aplikaci opatření vůči pachatelům genderově

¹ Konkrétně se jedná o Kapitulu č. 3 Bezpečí bod 1.2 Snížení míry tolerance genderově podmíněného a domácího násilí u veřejnosti

² <https://violenceoff.cz/>

podmíněného násilí v České republice. Analýza dokumentů byla doplněna názory a hodnocením situace ze strany devíti expertů z různých oblastí praxe s pachateli domácího násilí, kteří se v listopadu 2020 sešli online ke čtyřhodinové moderované diskuzi s týmem projektu. I vzhledem ke komplexnosti problému domácího násilí bylo pro tuto část zvoleno extenzivnější pojetí, neomezuující se pouze na trestání a represivní opatření, ale na celkové možnosti práce s pachateli domácího násilí u nás, včetně snahy o identifikaci silných a slabých míst aplikační praxe. To umožnila mimo jiné i komparace situace v České republice s poznatky ze zahraničí, kde je výrazně akcentován preventivní efekt systematické terapeutické práce s pachateli domácího násilí.

V rámci projektu byla totiž realizována i analýza systémového ukotvení práce s původci v rámci boje s domácím násilím ve vybraných evropských zemích. Přehled se týkal konkrétně: Rakouska, Německa, Norska, Španělska a Velké Británie. Cílem bylo představit příklady dobré praxe a osvědčených postupů z okolních zemí, které by mohli posloužit jako inspirace v hledání optimálního přístupu u nás. Obsahové analýze pramenů a jednotlivých přístupů i tady předcházela extenzivní rešerše odborné literatury, strategických materiálů, právní úpravy, webového obsahu a dalších pramenů tematicky zaměřených na domácí násilí s fokusem na práci s nebo dopady na původce. Informace o situaci v jednotlivých zemích jsme dále získali v rámci konzultací s „domácími“ experty.

2. Analýza statistických dat resortu justice

Dalším zdrojem informací, který má přinést ucelenější pohled zejména na to, jak soudy přistupují k ukládání trestů a dalších opatření pachatelům trestné činnosti se znakem domácího násilí, je analýza statistických dat státních zastupitelství, a především soudů za období 2008–2022. Data byla poskytnuta ministerstvem spravedlnosti. Jedná se o data, která prostřednictvím statistických listů shromažďují státní zastupitelství a soudy v příslušné fázi trestního řízení k jednotlivým fyzickým osobám. Datová evidence se řídí jednotnými návody, které se každoročně revidují. Pro účely projektu byly v jednotlivých letech vybrány případy, u nichž byl v rámci statistického výkaznictví evidován znak domácího násilí. Přičemž u trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí se znak domácího násilí vyplňuje vždy, tento znak se ale vyplňuje i u jiných trestných činů, pokud okolnosti splňují znaky domácího násilí. Statistická data byla dále vyfiltrována na případy partnerského násilí podle evidovaného vztahu mezi pachatelem a obětí. Data byla podrobena zejména základním deskriptivním analýzám (prvního a druhého stupně) a analýze trendů.

3. Analýza vybraných trestních spisů

Detailnější informace ohledně procesu soudního rozhodování byly získány prostřednictvím analýzy trestních spisů. Metodou systematického náhodného výběru bylo ze získaných statistických dat vybráno 10 % případů trestných činů se znakem domácího násilí spáchaných v partnerském vztahu v letech 2008–2009 a 2018–2019.

Analýzovaný vzorek ve finále zahrnoval 122 spisů. Sledované proměnné ze spisů byly členy výzkumného týmu kódovány do záznamových archů. Data byla poté zanesena do statistického softwaru SPSS. Pro účely analýzy uložených sankcí a jiných opatření byly ze vzorku vyřazeny případy, kdy došlo ke zproštění pachatele obžaloby a kdy bylo trestní stíhání zastaveno. Do další analýzy byly následně zahrnuty pouze údaje shromážděné v souvislosti

s případy, kdy došlo k odsouzení pachatele (n=106). Výsledný dataset byl podroben deskriptivním a bivarietním analýzám (kontingenční tabulky s chí-kvadrát testem, korelační analýza, neparametrické testování dvou nezávislých výběrů). V dalším kroku jsme navíc realizovali tematickou obsahovou analýzu soudních rozhodnutí. Tento postup nám umožnil podrobněji zkoumat jednotlivé proměnné, které doplňují kontext analýzy justičních statistik.

V tomto dokumentu uvádíme stručný souhrn hlavních poznatků z těchto analýz. Jednotlivé analýzy a jejich podrobný popis a výsledky jsou v součásti souhrnné monografie z projektu (Přesličková et al., 2023). Přehled zahraničních přístupů byl ve zkrácené verzi zpracován i ve formě článku dostupném na projektových webových stránkách³.

³ https://violenceoff.cz/wp-content/uploads/2023/10/clanek-prehled-uprav_VOFF.pdf

Strategický rámec a právní úprava

Z části zaměřené na mapování současného stavu řešení domácího násilí optikou zacházení s jeho pachateli v České republice je zřejmé, že v obecném konceptu a přístupu k této problematice se Česká republika za posledních 15 let významně posunula. Zejména v oblasti **legislativního nastavení** základních principů a zavedení důležitých opatření. Právní úprava domácího násilí je v ČR charakterizována širokou škálou postupů a opatření aplikovatelných vůči pachatelům či původcům domácího násilí, upravených napříč právními odvětvími, které v mnohém odpovídají zavedeným institutům v zahraničí.

Také u nás je účelem přijatých opatření a aplikovaných postupů, vždy zvyšování ochrany ohrožených osob. Postupně byly do našeho právního řádu zakomponovány v zásadě téměř všechny důležité instituty známé a osvědčené v zahraničních přístupech, jako je okamžité a krátkodobé vykázaní, předběžná opatření jak v občanském, tak v trestním právu, a ochrana před dalšími zásahy v soukromém právu. Prvenství přitom patří zavedení represivních postupů zejména v podobě postihu za **speciální trestný čin Týrání osoby žijící ve společném obydlí** a patrně bylo i jeho další zpříšňování.

Obecně lze ovšem říci, že převažují opatření, jejichž účelem je předně fyzicky zabránit/zastavit násilí na určitou často relativně krátkou dobu především za účelem vytvoření záchranné sítě pro osoby ohrožené. Těch ryze preventivních, která mají za cíl pracovat s odpovědností pachatele za spáchané skutky nebo těch, jejichž záměrem je dlouhodobě eliminovat či zcela odstranit příčiny páchaného násilí prostřednictvím práce s násilnou osobou je poměrně málo.

Zahraníční přístupy

Z přehledu vybraných zahraničních přístupů naopak vyplývá, že v Evropských zemích má práce s původci svoje pevné místo a je chápána jako integrální součást řešení problému domácího násilí. I když se vybrané země ve svých opatřeních mírně odlišují, jejich základní východiska a aplikované principy jsou si velmi podobné. Všechny země dbají na jasné legislativní a strategické ukotvení této problematiky. **Prioritou je všude ochrana a bezpečí ohrožených osob.** Domácí násilí není tolerováno a ve všech zemích je možné ho stíhat jako trestný čin. Na druhé straně se ale nahlíží na toto násilí jako na celospolečenský problém, který by se měl řešit komplexně, nejen v rovině represivní. I když ve všech státech lze najít (tak jako i u nás) nějakou formu krátkodobého omezení práv pachatele ve formě zákazů pobytu nebo kontaktu. Tato „**režimová opatření**“ nejsou považována za **dostačující** a pro efektivnější řešení problému je nutné s původci cíleně pracovat. Velká péče je věnována efektivní **implementaci a aplikaci intervencí zaměřených na původce násilí**, tyto nejsou realizovány samostatně, ale jako součást systémové reakce na domácí násilí. V jednotlivých zemích je kladen důraz hlavně na vzájemnou spolupráci a koordinaci všech subjektů, které do řešení této problematiky vstupují. Většina zemí vyžaduje, aby poskytovatelé intervencí pro pachatele spolupracovali s poskytovateli služeb pro oběti. Důležitá je i komunikace a vzájemná zpětná vazba se státními orgány a institucemi. Státy dbají na neustálé vzdělávání a specializace všech, který v této oblasti pracují. Ve všech zemích přitom funguje i nějaká zastřešující instituce (nebo mechanismus), která tuto vzájemnou komunikaci a spolupráci

ulehčuje a „dohlíží“ na kvalitu poskytovaných intervencí. Pokud jde o samotné terapeutické programy, jako nejdůležitější se ukazuje jejich **dobrá dostupnost (časová i místní)** a dostatek informací o smyslu a výhodách této práce. Zároveň by měla být k dispozici co nejpestřejší nabídka programů pro různé potřeby heterogenní skupiny původců. **Monitoring, sběr dat, výzkum a evaluace** přitom patří mezi další z priorit, které státy v práci s původci razí. Při dlouhodobé terapeutické práci mají významný pozitivní a preventivní efekt i včasné intervence, které jsou více či méně formalizované v jednotlivých zemích také dostupné. I když všechny státy lze v přístupech k řešení problematiky domácího násilí považovat za příklady dobré praxe hodné následování a inspirace, z vybraných zemí je pro nás v tomto směru asi nejzajímavější **Rakousko**, kterým se náš systém boje proti domácímu násilí již v mnohém inspiroval. Práce s pachatelem, která je v Rakousku neoddelitelnou součástí řešení této problematiky, ale do našeho systému zatím přenesena nebyla.

Zhodnocení situace v ČR

Skutečnost, že systémová práce s pachateli domácího násilí má u nás poměrně značné rezervy potvrzuje i zhodnocení aplikační praxe ze strany samotných odborníků v rámci panelu expertů. Podle nich sice v oblasti řešení DN nastaly v posledních cca 15 letech významné posuny (zejména legislativního rázu, posílení spolupráce mezi institucemi, připravenost policie). Přesto však se podle jejich názoru **s pachateli DN příliš nepracuje**, případně nesystematicky, málo intenzivně, krátkodobě a málo individualizovaně, a tedy neefektivně.

Celkově ovšem právní úpravu a legislativní možnosti aplikace vhodných opatření v ČR nelze hodnotit jako nedostatečné. Legislativní předpoklady pro využití dlouhodobějších terapeutických **intervencí pro práci s násilnými osobami** jsou již v rámci stávajících opatření zakotveny. Jejich využití je ovšem často pojato jako **součást represivních opatření** (např. v oblasti trestání podle správního a trestního práva.) a bez koncepčního nastavení vzájemné spolupráce a zpětné vazby mezi ukládajícím orgánem a organizací poskytující intervenci. Tato situace může mít negativní dopad na motivaci pachatelů, celkovou efektivitu programů, a tedy zpětně i na vnímání těchto intervencí ze strany ukládajících institucí a orgánů. Možnosti využití těchto opatření jsou nastaveny tak, že jsou většinou aplikována příliš pozdě. Jak se ukazuje v praxi, nejsou tyto možnosti příliš využívány a jejich aplikace není podpořena vytvořením kapacitní a metodické základny v praxi. To se týká jak např. předběžných opatření, tak ukládání povinnosti podrobit se psychologickým programům či jiným terapeuticky či sociálně zaměřeným intervencím.

Jak bylo ale zmíněno výše, v zahraničních přístupech hrají důležitou roli nástroje včasné intervence vůči pachateli násilí. V České republice ve fázi prvotních kontaktů se systémem neexistuje vedle fyzického vykázaní (a podání informace o pomoci) žádný formalizovaný nástroj nebo postup, který by zajistil včasné preventivní působení na pachatele zejména edukativním nebo popř. i terapeutickým způsobem. Např. období tzv. **preventivního rozhovoru nebo krátkodobé edukativně zaměřené intervence**, zažité v některých zahraničních postupech, v české legislativě, a tedy ani praxi, nenalezneme. Zcela klíčovou se zde jeví úloha policistů, neboť tito často jako první řeší situaci spojenou s domácím násilím a zároveň informují další důležité aktéry. Od jejich intervenčních postupů se také odvíjí další osudy jednotlivých aktérů domácího násilí, a to nejen pachatele, ale také obětí. Navíc jsou

určující rovněž pro úroveň spolupráce a informovanosti v rámci dalších postupů relevantních institucí a orgánů. Je tedy důležité, aby byl policista v tomto směru vybaven dostatečnými nástroji, ale také informacemi, zkušenostmi i kvalifikací.

Z hlediska hodnocení expertů je zvyšování povědomí a vzdělávání jednotlivých aktérů rovněž na nedostatečné úrovni. Tento problém se týká zejména soudců, kteří nemají povinná školení v této oblasti. Ovšem ani u policie není existující systém proškolení v oblasti DN, do kterého jsou zapojeny kraje vždy dostatečný. Na úrovni trestní justice lze za dobrou praxi považovat využití **specializace státních zástupců**, kteří mají potenciál pro kvalifikované postupy ve spolupráci s policisty a dalšími orgány a propojením do občanskoprávního řízení. V rámci zapojení státního zástupce do včasné intervence by bylo vhodné jej informovat o každém vykázání násilné osoby Policií ČR. Pokud jde o přestupkové řízení, to je v zásadě zcela ponecháno vlastnímu osudu z hlediska zacházení s pachatelem domácího násilí, a zejména pak pokud jde o aplikaci speciálních omezujících opatření v podobě programů pro zvládnutí agrese. Neexistují specializované postupy, strategie ani kapacity, které by v této oblasti tuto agendu podpořily.

Zejména odborníci, kteří v praxi pracují s násilnými osobami (realizují programy pro pachatele násilí) ovšem vnímají pozitivně snahu o **práci i s nemotivovanými jedinci**, za něž jsou povětšinou považováni právě pachatelé domácího násilí, tedy osoby, kterým byla povinnost podrobit se programu uložena v rámci sankce některým z příslušných orgánů.

Absence metodických materiálů a standardizovaných postupů při řešení případů domácího násilí, které by byly zacíleny na spolupráci mezi jednotlivými organizacemi, předávání informací, ale i samotných pachatelů násilí se projevuje jako nedostatečná v oblasti zacházení s pachatelem domácího násilí obecně. To výrazně ovlivňuje úroveň spolupráce mezi institucemi, která je hodnocena nejednoznačně, kladně jsou hodnocena jen dílčí zlepšení. V této oblasti je spatřován značný potenciál pro výraznou změnu a **posílení vzájemné spolupráce**. Jeden z hlavních problémů je spatřován v nedostatku kapacit a přetížení systémových složek, které se na aplikaci jednotlivých opatření podílejí a na individualizovaný a specializovaný přístup nemají potřebný prostor. Vzájemná komunikace jednotlivých institucí a organizací je ztěžována také odlišnou terminologií a pojmoslovím.

Obecně lze tedy říci, že přístup k pachatelům domácího partnerského násilí v ČR se jeví jako značně nejednotný, vycházející spíše ze zaměření příslušné instituce, která se pachatelem zabývá (např. Policie ČR, soudy, Probační a mediální služba ČR, neziskové organizace). Neexistuje funkční propojení jednotlivých opatření a příslušných subjektů. Specifické programy a intervence zaměřené na pachatele domácího partnerského násilí jsou v ČR v současné době velmi omezené, což se promítá i do situace jeho obětí. Problémem je tedy neefektivní nastavení systému zacházení s pachatelem domácího partnerského násilí, které má za následek primárně újmu obětí tohoto druhu násilí.

Prostřednictvím panelu expertů byla identifikována řada možností, jak **práci s pachatelem zefektivnit**, ať už na úrovni celých institucí nebo konkrétních opatření. Zčásti jsou ovšem závislé na pomalých systémových změnách jako jsou navýšení financování, politická podpora, legislativní úpravy a navýšení kapacit systému. Poměrně snadnou cestu ke zkvalitnění práce s pachatelem domácího násilí představuje např.:

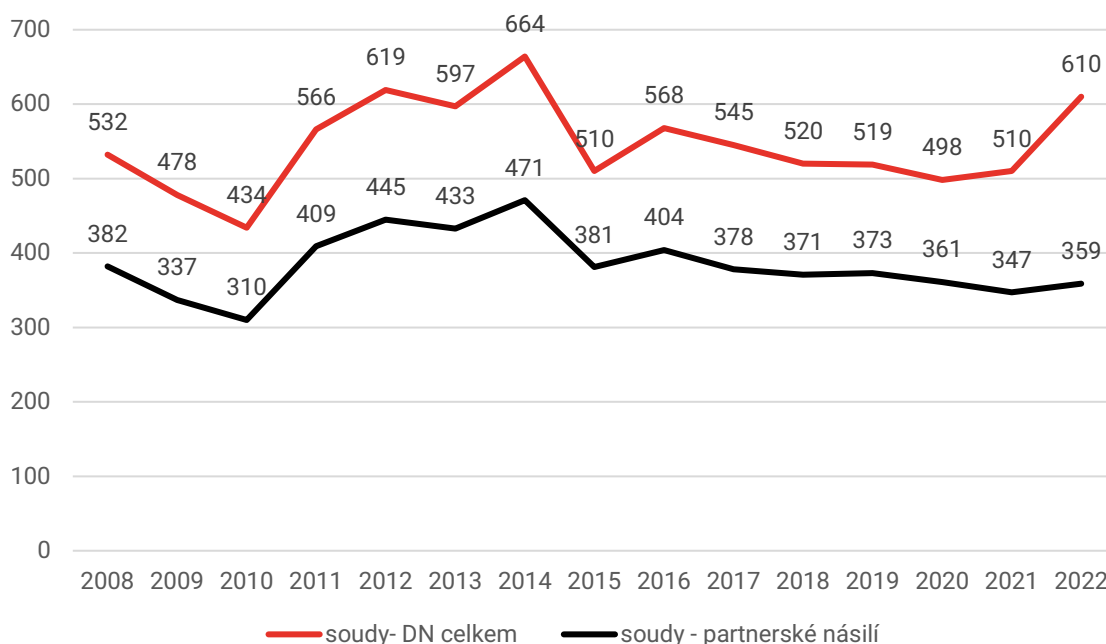
- informování příslušných orgánů o programech ze strany organizací poskytujících tyto terapeutické intervence.
- rozšíření standardizovaných metodik ze zahraničí by mohlo napomoci nastavit systémovou spolupráci.

Podnětem pro další diskusi by mělo být zhodnocení potřeby zviditelnit pojmenované nedostatky v reálném fungování systému práce s pachateli domácího násilí, dále též otázka umožnění zpětné vazby mezi institucemi o účincích zapojení pachatele do programu, posilování kompetencí policistů pro kvalifikaci domácího násilí, ale i dalších orgánů a prozkoumání možností posílení důvěry veřejnosti i specialistů v programy pro zvládání agrese.

Analýza statistických dat

Pokud jde o celkový rozsah evidovaných případů se znakem domácího násilí, analýza statických dat ukázala, že ve sledovaném období mezi roky 2008-2022 evidovalo státní zastupitelství průměrně 859 případů se znakem domácího násilí ročně a průměrně 545 případů projednávaly soudy. Genderově podmíněné domácí násilí tedy násilí páchané v partnerském vztahu přitom tvoří převážnou většinu soudy projednávaných případů domácího násilí. Ročně se jednalo průměrně o 384 případů. Lze k tomu ještě zmínit, že v průběhu let se výrazně navýšil počet případů v nesezdaném partnerství na úkor manželských svazků⁴.

Graf 1: Počet případů se znakem domácího násilí a počet těchto případů páchaných partnerském vztahu projednávaných soudy v letech 2008–2022

Pokud tyto údaje uvedeme do kontextu celkové trestné činnosti projednávané soudy, zjistíme, že tyto počty představují jen zlomek celkové populace fyzických osob postavených před soud. Za posledních pět let bylo před soud postaveno průměrně celkově 65 061 fyzických osob⁵. Případy domácího násilí, kterými se zabývaly soudy tak činily necelé jedno procento (0,8 %) celkového počtu obžalovaných osob. Vezmeme-li v úvahu pak pouze případy genderově podmíněného násilí, které je jenom jednou z možných forem domácího násilí, bude tento podíl logicky ještě nižší.

U tohoto genderově podmíněného násilí⁶ je přitom znak domácího násilí evidován nejen u nejčastěji zastoupeného speciálního trestného činu Týrání osoby žijící ve společném obydlí,

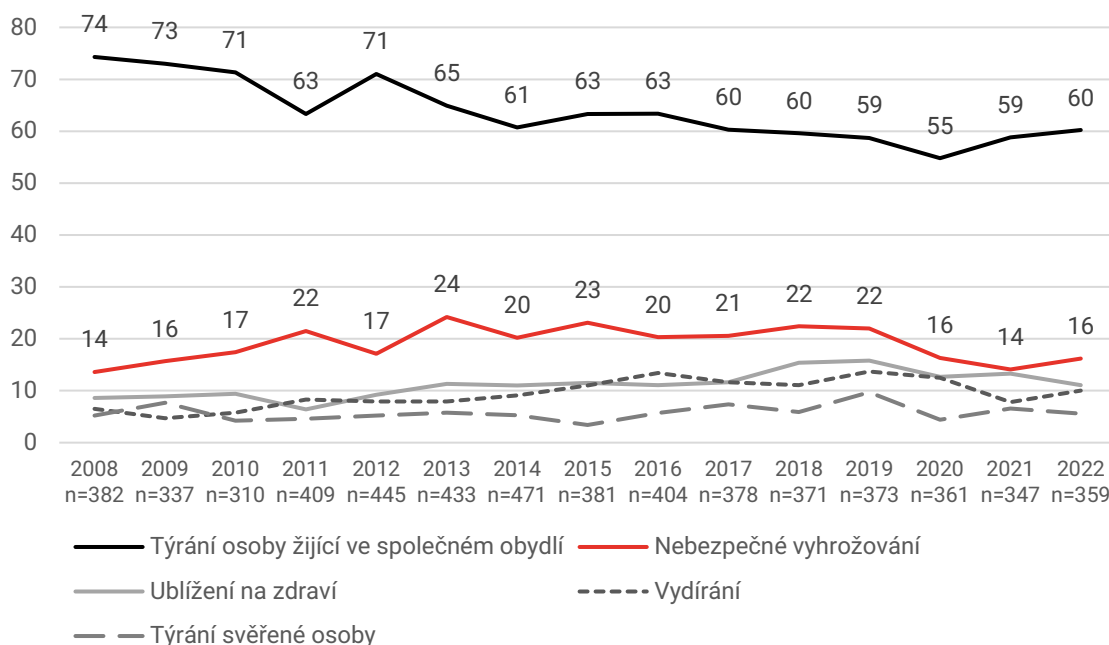
⁴ Porovnáme-li tyto údaje s vývojem počtu uzavřených manželství, rozhodně nejde o trend spojený s klesající tendencí uzavírat sňatek, neboť tato tendence se nepotvrdila. Je tedy tento vývoj stěží jednoduše vysvětlitelný, ovšem z hlediska nového způsobu vykazování nebude již nadále hledisko uzavření sňatků rozhodné, neboť se bude evidence v justičních statistikách soustředit na záznam současného či minulého intimního partnerství, podle požadavků mezinárodních organizací, bez ohledu na právní povahu tohoto svazku.

⁵ zdroj dat: Zprávy o činnosti státního zastupitelství 2018–2022 ([Zprávy o činnosti | Činnost | Nejvyšší státní zastupitelství - Soustava státního zastupitelství ČR \(verejnazaloba.cz\)](#))

⁶ Tak jako u všech případů s evidovaným znakem domácího násilí

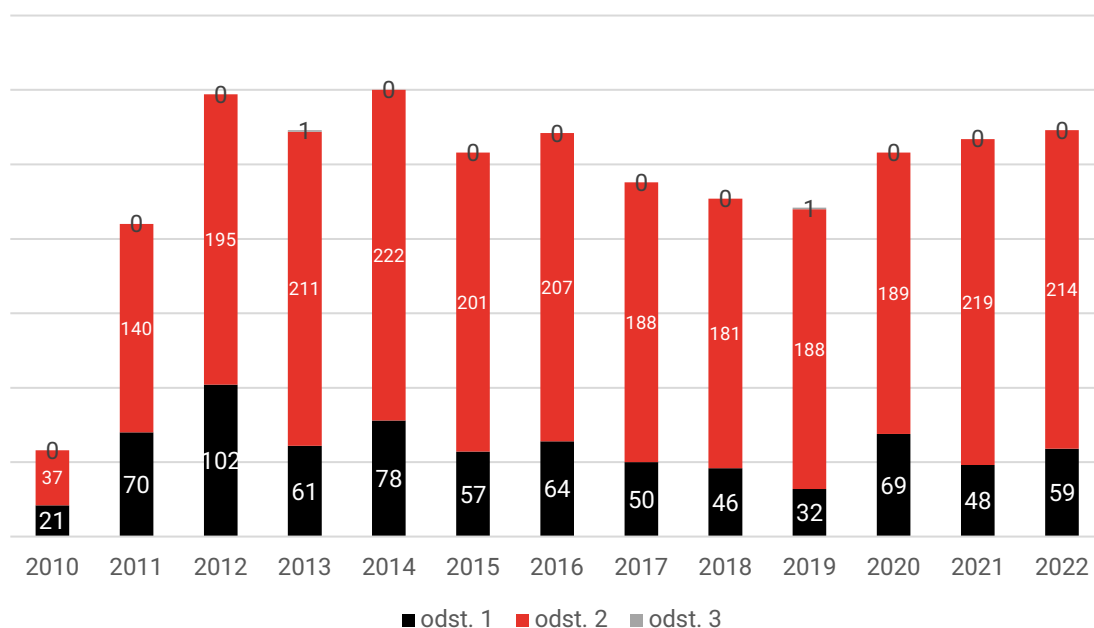
ale také u dalších, které jsou spáchány v kontextu tohoto druhu násilí. Často jde o případy, kdy pachatel spáchá v této souvislosti více trestných činů vedle sebe (tzv. v souběhu). Na základě analýzy justičních statistik odsouzených pachatelů za trestné činy se znakem domácího násilí lze shrnout, že se v průběhu desetiletí relativně změnila struktura této trestné činnosti. Trestný čin Týrání samozřejmě jednoznačně patří mezi nejčastější trestnou činnost se znakem domácího násilí v partnerských vztazích (průměrně představuje 64 % případů ročně). V struktuře trestné činnosti jsou ovšem také ve větší míře zastoupeny trestné činy Nebezpečného vyhrožování, Ublížení na zdraví, Vydírání a Týrání svěřené osoby, jejichž podíl mírně roste. To může být způsobeno jednodušší dostupností důkazů v případech jiných trestných činů. Podíl trestného činu Týrání naopak v závislosti na tom dlouhodobě mírně klesá. Vzrůstá také podíl případů, kdy je pachatel odsouzen za více trestných činů se znakem domácího násilí v souběhu.

Graf 2: Nejfrekventovanější trestné činy se znakem partnerského násilí v letech 2008–2022 v soudních statistikách, podíl z celkového počtu trestných činů se znakem partnerského násilí, %

V případě trestného činu Týrání na druhou stranu dlouhodobě roste podíl závažnějších případů, kvalifikovaných podle druhého odstavce. Tento nárůst může být ovlivněn přijetím a zpřesněním nové právní úpravy trestného činu Týrání v novém trestním zákoníku, kdy ve druhém odstavci byly přidány další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, odpovídající více realitě řešených případů. Nejčastěji je však jednání pachatelů kvalifikováno podle §199 druhého odstavce písm. d) tr. zák. tj. jako páchané po delší dobu. Tento trend se potvrdil i na základě detailnějších analýz případů, kdy byl pachatel odsouzen pouze za trestný čin Týrání v partnerském vztahu.

Graf 3: Počet případů Týrání podle § 199 zákona č. 40/2009, tr. zák. za období let 2010-2022 v soudních statistikách, v rozdělení podle jednotlivých odstavců

Pozn.: Graf pokrývá období od roku 2010, tedy od účinnosti zákona č. 40/2009, tr. zák.

Tabulka 1: Počet případů Týrání (§ 199 zákona č. 40/2009, tr. zák.) za období 2010-2022 v soudních statistikách, v rozdělení podle jednotlivých odstavců a písmen

Rok	1	2a	2ab	2ac	2ad	2b	2bc	2bcd	2bd	2c	2cd	2cd3 a	2d
2010	21	0	0	0	4	0	0	0	3	1	2	0	27
2011	70	1	1	0	2	2	0	0	6	1	19	0	108
2012	102	1	1	1	5	2	0	0	4	0	12	0	169
2013	61	1	0	1	10	3	0	0	15	4	12	1	165
2014	78	2	0	0	5	3	1	0	6	3	4	0	198
2015	57	3	2	0	4	4	0	0	12	1	12	0	163
2016	64	2	3	0	4	2	2	0	14	0	6	0	174
2017	50	1	1	0	2	2	1	0	14	0	2	0	165
2018	46	0	0	0	3	2	0	0	13	2	6	0	155
2019	32	0	0	0	2	3	0	0	14	1	5	1	163
2020	69	0	0	0	0	0	0	1	7	0	16	0	165
2021	48	1	2	0	2	2	2	0	12	2	13	0	183
2022	59	4	1	0	5	4	0	0	11	0	6	0	183
Průměr	50	1	1	0	3	2	0	0	9	1	8	0	135

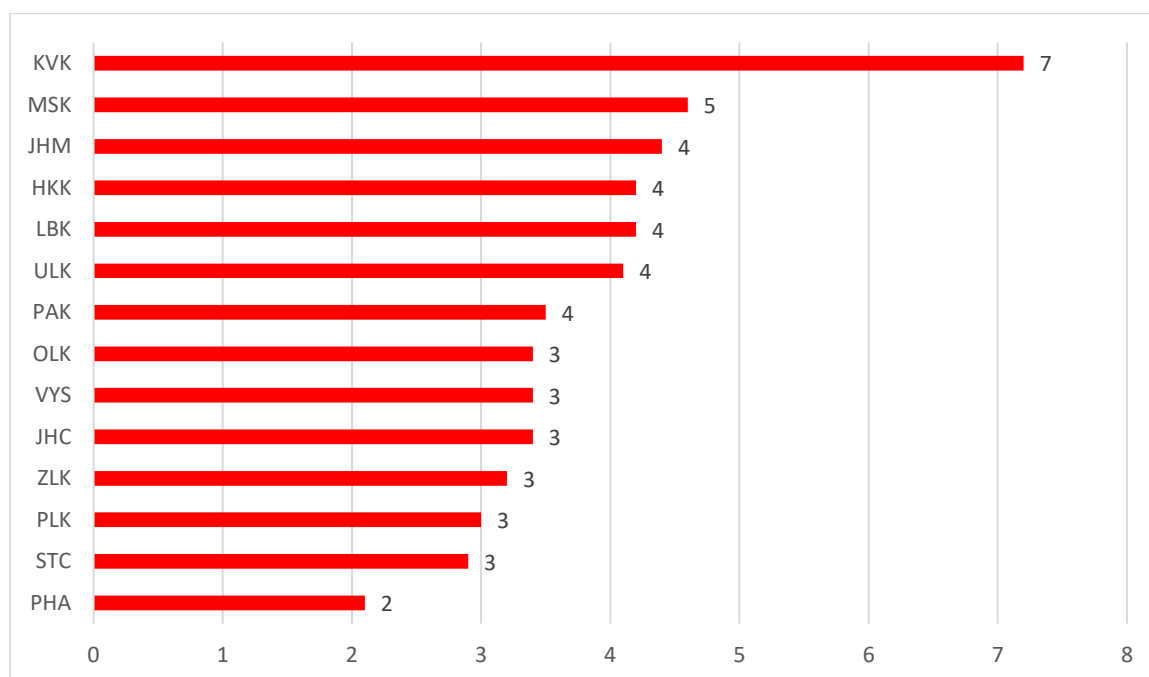
Pozn.: Tabulka pokrývá období od roku 2010, tedy od účinnosti zákona č. 40/2009, tr. zák.

Situace v krajích

V rámci sledování geografického rozložení četnosti případů se znakem partnerského násilí byl vytvořen index počtu případů na 100 tis. obyvatel. Tento index byl využit ke srovnání krajů ČR.⁷ Z této perspektivy je zdaleka nejvíce zatížen Karlovarský kraj (sedm případů na 100 tis. obyvatele ročně). Vysoké indexy mají také Moravskoslezský (pět) a Jihomoravský kraj (čtyři). Naopak mezi kraje s nejnižším počtem případů na 100 tis. obyvatel patří Praha (dva), Středočeský (tři) a Plzeňský kraj (tři).⁸

Pokud jde o vývojové trendy případů partnerského násilí v jednotlivých krajích, pak se ukazuje, že zatímco v naprosté většině se index v rámci jednotlivých krajů koncentruje v rozpětí dva až šest případů na 100 tis. obyvatel ročně, Karlovarský kraj vykazuje nejen výrazně vyšší hodnoty indexu, ale zároveň značné meziroční výkyvy. V roce 2012 zde bylo zaznamenáno dokonce téměř 14 takových případů na 100 tis. obyvatel.

Graf 4: Řazení krajů dle průměrného indexu počtu případů partnerského násilí na 100 tis. obyvatel v letech 2008-2022, vlastní přepočtení ze soudních statistik

Pozn.: PHA – Hl. m. Praha, STC – Středočeský kraj, JHC – Jihočeský kraj, PLK – Plzeňský kraj, KVK – Karlovarský kraj, ULK – Ústecký kraj, LBK – Liberecký kraj, HKK – Královéhradecký kraj, PAK – Pardubický kraj, VYS – Vysočina, JHM – Jihomoravský kraj, OLK – Olomoucký kraj, ZLK – Zlínský kraj, MSK – Moravskoslezský kraj

⁷ Případy byly k jednotlivým krajům přiřazeny na základě rozdělení podle okresních soudů.

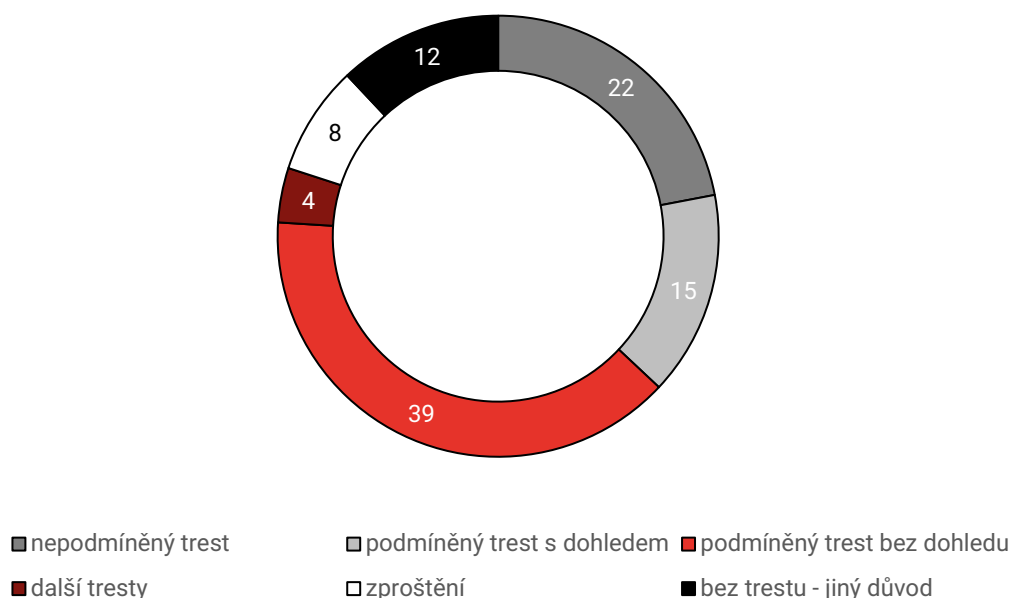
⁸ Pořadí krajů je uvedeno na základě průměrné roční prevalence.

Trestání pachatelů domácího násilí

Ve většině případů (80 %) jsou obžalovaní za trestnou činnost se znakem domácího násilí v partnerském vztahu odsouzeni. Pokud jde o rozhodnutí soudu většina případů partnerského násilí je vyřízena jiným způsobem než trestním příkazem. To jednoznačně souvisí jednak s tím, že je trestný čin Týrání kvalifikován častěji ve druhém odstavci jako závažnější forma tohoto jednání. Dále také s tím, že roste podíl sbíhajících se trestných činů, což nutně vede ke složitějšímu dokazování a také k uložení přísnější sankce. Díky těmto skutečnostem se také prodlužuje délka trestního řízení. Tento trend se týká také a výrazněji případů, kdy byl pachatel odsouzen pouze za trestný čin Týrání.

Pokud jde o uložený druh sankce, typickým trestem pro trestnou činnost se znakem domácího násilí v partnerských vztazích je trest odnětí svobody ve všech jeho podobách, jiné tresty se za tuto trestnou činnost ukládají výjimečně. Více než polovině pachatelů je uložen podmíněný trest odnětí svobody, přičemž v 19 % případů je zároveň nad pachatelem vysloven dohled, což je nepoměrně vyšší podíl, než je tomu u obecné populace odsouzených pachatelů, kdy je podmíněný trest s dohledem uložen v 6 %. Je tedy zřejmé, že soudy v případech domácího násilí zohledňují rizika spojená s následným chováním pachatele, a to právě uložením dohledu, ve větší míře než v jiných případech.

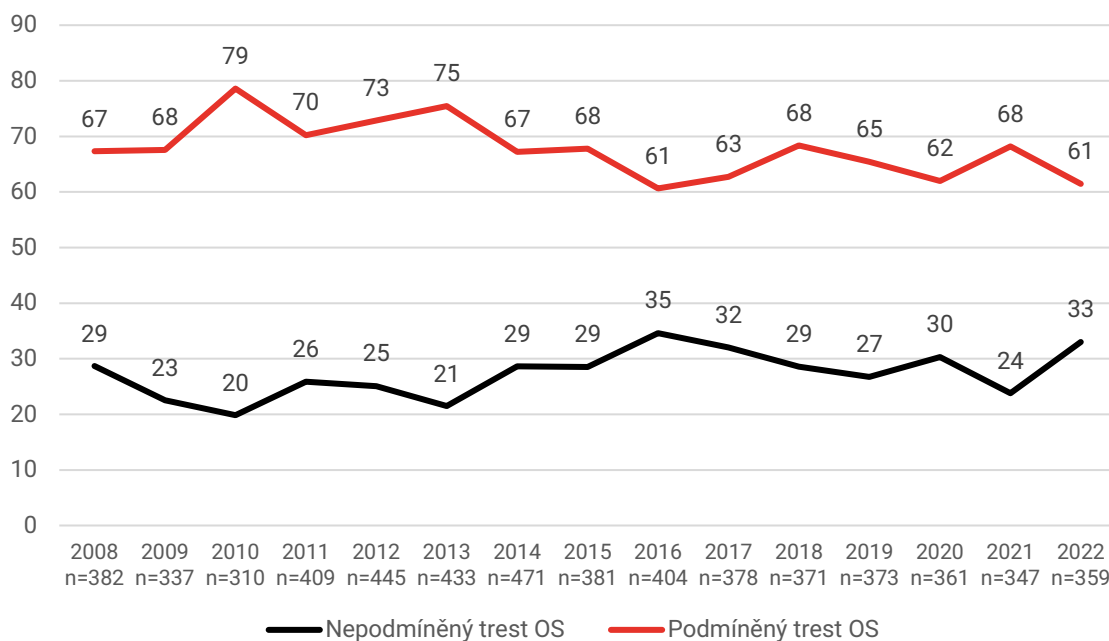
Graf 5: Struktura rozsudků podle výsledku rozhodnutí v případech domácího násilí v partnerském vztahu v letech 2008-2022 v soudních statistikách (n = 5 761), %

Pozn.: bez-trestu jiný důvod = trestní stíhání zastaveno, případ postoupen, nebo se pachatelé osvědčili po podmíněném zastavení trestního stíhání

Pětina pachatelů byla odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Z dlouhodobého hlediska podíl nepodmíněných trestů v porovnání s těmi podmíněnými mírně roste.

Graf 6: Podmíněný a nepodmíněný trest odnětí svobody uložený soudem za trestnou činnost se znakem partnerského násilí v letech 2008–2022 v soudních statistikách, %

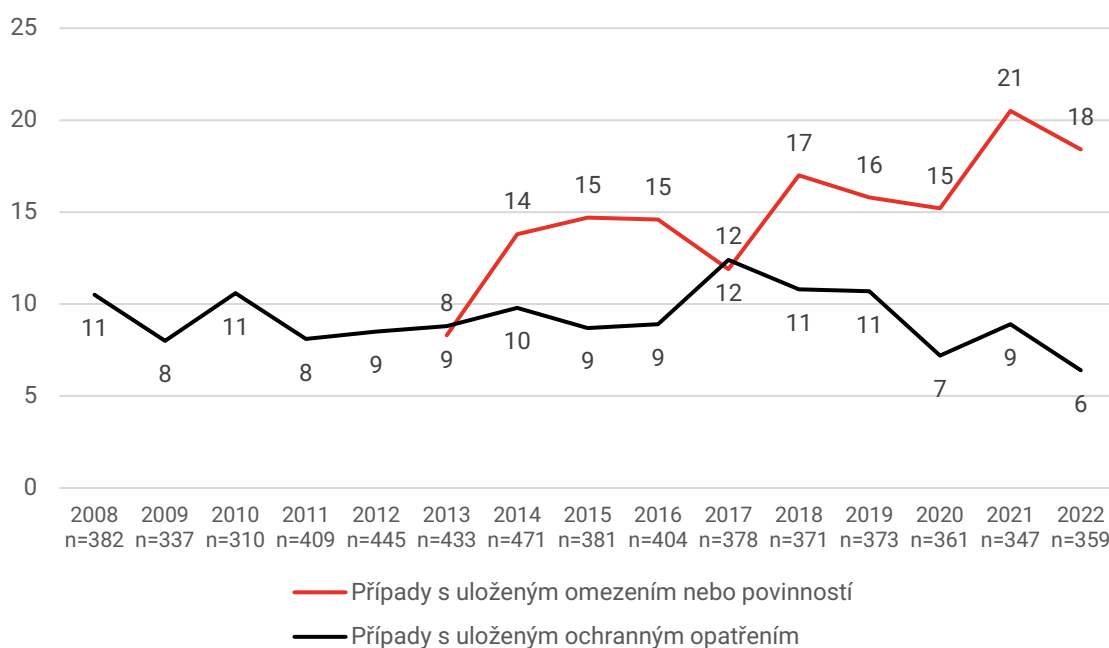
Pozn.: Zahrnuje odsouzené skutky a skutky se souhrnným trestem

Pokud jde o trestání trestné činnosti spáchané v souběhu (kombinaci) s trestným činem Týrání (nejčastěji trestné činy: týrání svěřené osoby, nebezpečného vyhrožování, vydírání, nebo znásilnění), pak největší podíl (44 %) nepodmíněně odsouzených byl u těch pachatelů, kteří se dopustili Týrání v kombinaci (souběhu) s vydíráním. Naopak ke zproštění obžaloby nejčastěji (19 %) docházelo v případech souběhu Týrání a znásilnění, přičemž svou roli zde může sehrávat souhlas poškozeného s trestním stíháním pachatele za trestný čin znásilnění⁹.

Jde-li o individualizaci trestu v podobě využití uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností na základě statistických údajů se ukázalo, že jejich podíl činí zhruba 15 % případů, což je také v porovnání se sankcemi uloženými obecně za trestnou činnost, kdy jsou tato opatření ukládána cca v 11 % případů, o něco vyšší podíl. Ukládání těchto opatření v průběhu sledovaného období mírně vzrostlo. Konkrétní podoba uložených omezení a povinností není ale ve statistikách blíže specifikována. K získání detailnějších informací bylo potřeba využít analýzu spisů, z níž vyplynulo, že nejčastěji ukládaným přiměřeným omezením je zákaz požívání alkoholických nápojů, které je často jedním z rizikových faktorů a jakýmsi častým „průvodcem“ domácího násilí. Ochranná opatření podle § 97 tr. zák. jsou ukládána průměrně v 9 % trestné činnosti se znakem partnerského násilí. Nejčastěji se jedná o protialkoholní léčení v ambulantní nebo ústavní formě.

⁹ Trestný čin znásilnění podle § 185 odst. tr. zák. patří mezi trestné činy, k jejichž stíhání je třeba souhlasu poškozeného podle § 163 tr. zák.

Graf 7: Podíl soudem uložených přiměřených omezení a povinností a ochranných opatření za trestnou činnost se znakem partnerského násilí v letech 2008–2022 v soudních statistikách, %

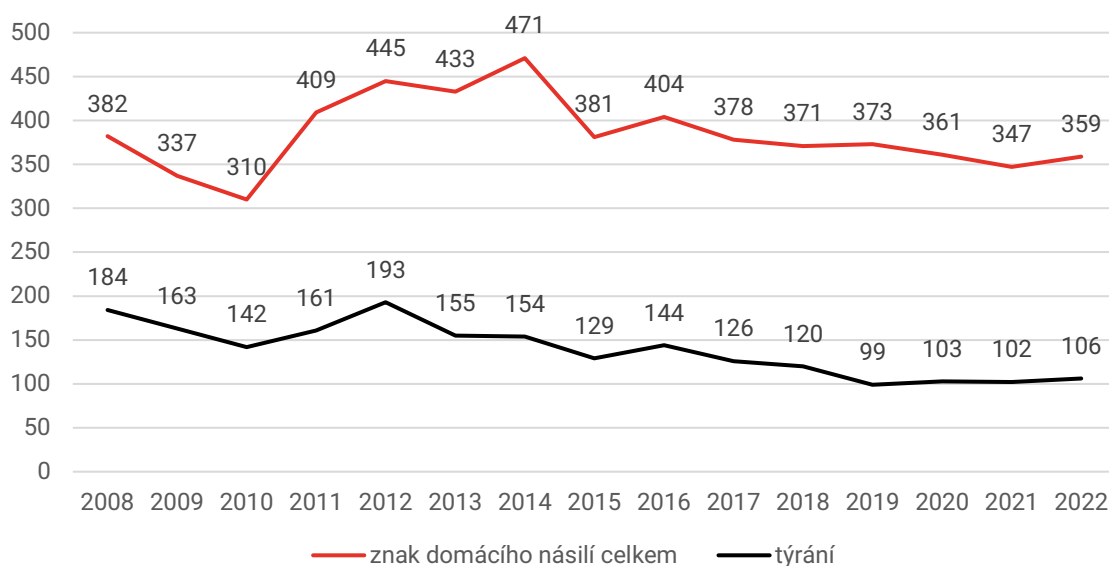
Pozn.: Uložená přiměřená omezení a povinnosti jsou statisticky sledována od roku 2013.

Jak dále vyplynulo z analýzy spisů, povinnost podrobit se programu psychologického poradenství byla v případech domácího partnerského násilí uložena jen výjimečně.

Charakteristika ukládaných trestů za trestný čin Týrání

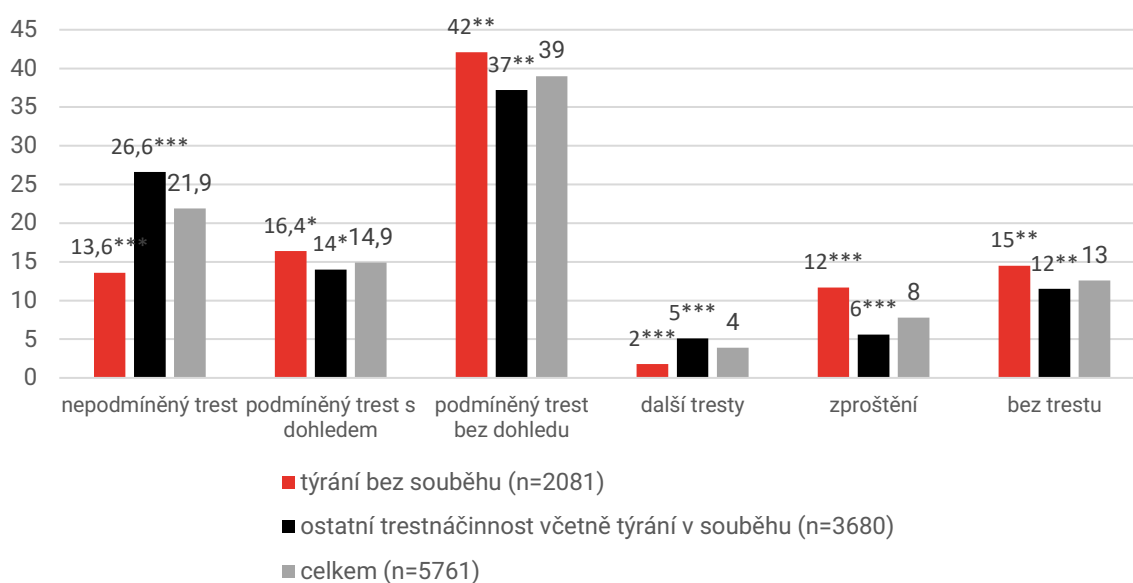
Jak bylo zmíněno výše, v průběhu sledovaného období vrůstá podíl sbíhajících se trestných činů i podíl závažnějších případů trestného činu Týrání kvalifikovaných podle druhého odstavce. To se do jisté míry odráží na zvýšení délky ukládaných trestů, zejména těch podmíněných a také na snížení podílu rozhodnutí v podobě trestního příkazu. Tento nárůst ovšem není zcela výrazný a nelze tedy hovořit o tom, že by snad měl tento trend svědčit o větší přísnosti soudů při rozhodování o případech domácího partnerského násilí. Pro objektivnější zhodnocení jsme se při zkoumání vývojových rozdílů ukládání trestů zaměřili na zkoumání uložených trestů u samostatného trestného činu Týrání.

Graf 8: Počet případů trestného činu Týránění bez souběhu v porovnání s celkovou prevalencí případů partnerského násilí v letech 2008-2022 v soudních statistikách

V rámci této analýzy jsme došli k závěru, že pachatelům, odsouzených pouze za trestný čin Týránění, je výrazně méně často ukládán nepodmíněný trest odnětí svobody, oproti těm odsouzeným za jinou trestnou činnost v rámci partnerského násilí (13,6 % oproti 26,6 %). Vzhledem ale k tomu, že srovnáváme s případy, kdy mohlo jít i o trestné činy v souběhu, pak toto zjištění není až tak překvapivé. Ukládání mírných trestů se ukázalo být jako nejvíce specifický ukazatel (Koeficient kontingence = 0,195). Také dochází ve vyšší míře ke zproštění těchto případů (12 % oproti 6 % u ostatních).

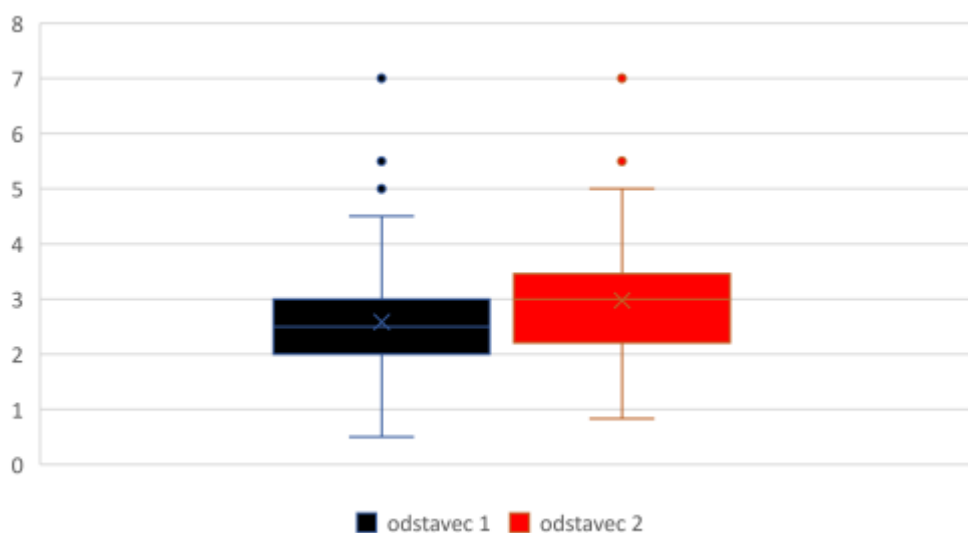
Graf 9: Rozhodnutí soudu v případech trestného činu Týránění bez souběhu v porovnání s jinou trestnou činností partnerského násilí včetně Týránění v souběhu v letech 2008-2022 v soudních statistikách, %

* p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

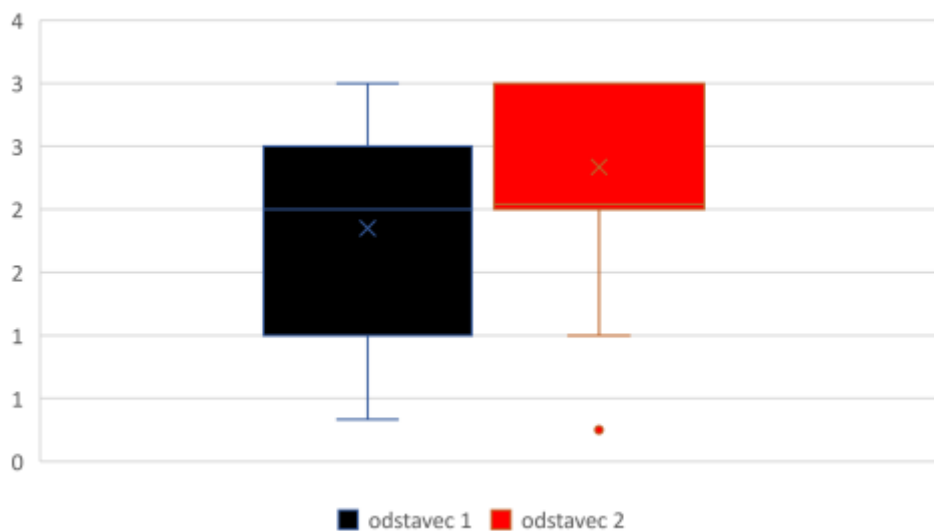
Pokud však k nepodmíněnému trestu dojde, pak se jeho délka nejčastěji pohybuje v rozmezí 2-3,5 let nehlédě na to, na základě jakého odstavce byl pachatel odsouzen. U prvního odstavce je průměrná délka trestu 2,6 let (SD = 1,1) a u druhého odstavce tři roky (SD = 1,0). Je však nutné podotknout, že trestní sazba u prvního odstavce je půl roku až čtyři roky a u druhého dva až osm let. Tedy u případů kvalifikovaných v prvním odstavci lze říci, že soudy rozhodují spíše přísněji, kdežto v případě druhého odstavce se drží při dolní hranici trestní sazby. Výjimečně je v případě kvalifikovaném v druhém odstavci uložen trest vyšší 5 let a nejvyšší 8letý trest za trestný čin Týrání bez souběhu ve sledovaném období nebyl uložen. V jednotkách případů, uložený trest neodpovídal stanovené trestní sazbě. Dané případy lze vysvětlit tak, že soud přihlédl k polehčující či přetěžující okolnosti, a na základě toho snížil či zvýšil délku trestu mimo interval stanovené trestní sazby.

Graf 10: Délka nepodmíněného trestu v letech ve vztahu ke kvalifikaci dle odstavců 1 a 2 §199 tr. zák. ve sledovaném období 2010-2022 v soudních statistikách, box-plot (n = 230)

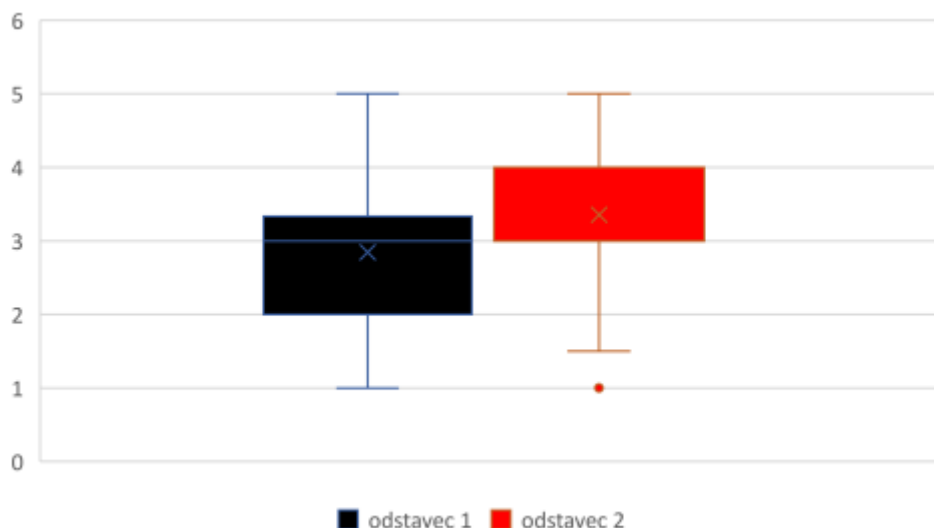
Délky uložených podmíněných trestů podle prvního odstavce se pohybovaly od tří měsíců do tří let v poměrně rovnoměrném rozložení a podle druhého odstavce od dvou do tří let. U prvního odstavce byla průměrná délka trestu 1,9 let (SD = 0,8) a u druhého odstavce 2,3 let (SD = 0,5). Avšak v případě druhého odstavce se délky podmíněných trestů pohybovaly především na škále od dvou do tří let.

Graf 11: Délka podmíněného trestu v letech ve vztahu ke kvalifikaci dle odstavců 1 a 2 § 199 tr. zák. ve sledovaném období 2010-2022 v soudních statistikách, box-plot n = 908

Délka zkušební doby se pohybovala od roku do pěti let. U prvního odstavce byla průměrná délka zkušební doby 2,8 let (SD = 0,9) a u druhého odstavce 3,4 let (SD = 0,9). Přičemž délky pro druhý odstavec až na výjimky začínaly na hodnotách od dvou let. V obou odstavcích však byly nejvíce ukládány tříleté zkušební doby.

Graf 12: Délka zkušební doby podmíněného trestu v letech ve vztahu ke kvalifikaci dle odstavců 1 a 2 §199 tr. zák. ve sledovaném období 2010-2022 v soudních statistikách, box-plot n =908

Tato zjištění vedou k zamyšlení nad uspořádáním skutkové podstaty trestného činu Týrání, a především nad stanovením trestních sazeb, a to zejména ve druhém odstavci, kde je trestní sazba od dvou do osmi let. Tresty ukládané podle tohoto odstavce se pohybují stabilně při

spodní hranici této sazby. U nepodmíněného trestu dokonce není ani výrazné odlišení výměry trestu podle prvního a druhého odstavce.

Charakteristiky pachatelů

Podle analyzovaných statistických dat před soudem za trestnou činnost se znakem domácího partnerského násilí stanou v drtivé většině muži (97 %). Meziroční změny nepřesahují hranici dvou procentních bodů. Každoročně se v ČR projednává průměrně 11 případů partnerského násilí spáchaného ženou. Nejvyšší podíl žen byl evidován v roce 2021, jednalo se o 4 % těchto případů. Obžalovaní bývají většinou české státní příslušnosti – průměrně 92 %. Nejpočetnější skupinu cizinců tvoří občané Slovenské republiky, a to celkově průměrně 4 %.

Věková struktura obžalovaných ve věci partnerského násilí se v průběhu let příliš nezměnila. Ve sledovaném období 2008-2022 průměrný věk osciloval mezi 38 a 42 lety – nejmladšímu bylo 16, nejstaršímu 87 let. Nejvíce jsou zastoupeny osoby ve věku 30–44 let. Pokud jde o dlouhodobější trend, ukazuje se, že roste počet mladších obžalovaných ($\text{Gamma}=-0,128$).

Mezi obžalovanými ve věci trestného činu se znakem domácího násilí v partnerském vztahu je více než třetina jedinců souzených poprvé, tedy prvopachatelů. Téměř dvě třetiny obžalovaných (65 %) jsou recidivisté, což odpovídá obecné recidivě, která se pohybuje v rozmezí 60-70 %.¹⁰ Z toho 27 % bylo v minulosti trestáno jednou a 73 % opakovaně. Podle statistických údajů téměř šestina případů byla dle justičních statistik spojena s užíváním alkoholu pachatele a užívání dalších omamných a psychotropních látek v tomto kontextu zaznamenáno spíše výjimečně. Tento podíl ovšem neodpovídá zcela realitě projednávaných případů, neboť jak vyplývá z dalších poznatků podíl přítomnosti alkoholu (ale jiných návykových látek) je v těchto případech podstatně vyšší (viz dále).

¹⁰ Zdroj: CSLAV - online informační systém

Analýza trestních spisů

Pachatelé a oběti

Z analýzy trestních spisů jsme získali další informace ohledně charakteristik odsouzených pachatelů i obětí. Pokud jde o pachatele, kromě potvrzení genderové a věkové struktury, jak již vyplynula z analýzy statistických dat, z ní dále vyplynulo, že struktura kriminální minulosti u odsouzených pachatelů je rozmanitá, což může značit jejich vyšší nebezpečnost. Naproti tomu, mezi odsouzenými byla i nemalá část (zhruba 33 %) prvotrestaných.

Pokud jde o další sociodemografické proměnné, analýza ukazuje, že mezi odsouzenými i oběťmi jsou především **osoby s nižším socio-ekonomickým statusem**. Toto zjištění je v souladu s výsledky dalších českých studií (Buriánek & Podaná, 2023; Martinková et al., 2014; Pikálková et al., 2015) i těch zahraničních (Aizer, 2010; Caetano et al., 2008; Stith et al., 2004), které uvádějí, že partnerské násilí je minimálně častěji odhaleno v nižších socio-ekonomických vrstvách¹¹. Lze tedy konstatovat, že před soud jsou postaveni povětšinou muži s nižším vzděláním často nezaměstnaní, popřípadě nárazově, s horším sociálně ekonomickým zázemím. Minimálně jsou zastoupeni pachatelé s vysokoškolským vzděláním a ekonomicky dobře zajištění, ale i pachatelé pocházející z těch nejslabších sociálních vrstev, vyloučených lokalit a osoby užívající drogy, kde by však bylo možné předpokládat vysokou míru zatížení násilným jednáním. To může svědčit o tom, že tyto skupiny osob jsou pro systém trestní justice stále nedosažitelné, ať již z toho důvodu, že mají dostatek prostředků a schopností se trestnímu postihu lépe vyhnout nebo se vůbec nedostanou do „hledáčku“ trestněprávního systému. Rovněž oběti byly často nižšího stupně vzdělání, nezaměstnané nebo na mateřské dovolené, což obzvláště bylo-li i na straně pachatele nízké pracovní zapojení nasvědčovalo zhoršeným sociálním podmínkám. Tento socio-ekonomický faktor rodiny zároveň mohl představovat významný rizikový faktor páchaní násilí.

Identifikované faktory související s domácím násilím

Jedním z klíčových faktorů, který se často objevoval v rámci analýzy trestních spisů, byla přítomnost alkoholu a jiných návykových látek. Přestože dle justičních statistik je vliv alkoholu evidován jako sledovaná okolnost trestné činnosti¹² průměrně v 16 % případů se znakem partnerského násilí a vliv ostatních návykových látek se pohybuje okolo 2 %, podrobnější analýza vzorku soudních rozhodnutí naznačuje, že jde o situaci mnohem frekventovanější. Podle našich zjištění, byl **ve více než polovině případů často nebo pokaždé pachatel intoxikován alkoholem v době útoku**. Ve více než desetině případů byl pak v době útoku často či vždy pod vlivem drog. V devíti případech se pak pachatel dopouštěl násilí intoxikován drogami i alkoholem. Tato odchylka může být vysvětlena obtížností zaznamenávání těchto faktorů v rámci justičních statistik.

¹¹ Je třeba zmínit limity srovnání, neboť zmiňované výzkumy se nezaměřovali na skupinu odsouzených pachatelů

¹² Sledovanými okolnostmi trestné činnosti jsou nejrůznější okolnosti uvedené a evidované podle návodu na vyplnění statistického listu. Takto je možno označit maximálně 5 údajů. V souvislosti s partnerským násilím byl analyzován pouze vliv alkoholu a dalších návykových látek. Ostatní sledované okolnosti nebyly pro naše potřeby relevantní.

Podstatným zjištěním byla také skutečnost, že v námi zkoumaném vzorku partnerských vztahů byly mnohdy násilí **přítomny děti**. Dvě třetiny pachatelů mělo s obětí společné dítě či děti, z toho v naprosté **většině (91 %) případů byly útokům děti přítomny**. Pokud byly děti svědky domácího násilí, bylo tomu tak ve 40 % vždy či často. Ve 14 případech docházelo pachatelem zároveň k týrání dětí žijících ve společné domácnosti.

K obdobnému zjištění dospěla také předešlá analýza trestních spisů (Martinková et al., 2014). Podobně v posledním českém výzkumu byla nalezena vyšší viktimizace a páčání partnerského násilí ve vztazích, kde jsou přítomny děti (Buriánek & Podaná, 2023). Tato skutečnost má značný dopad na psychické zdraví dětí (Henning & Feder, 2005; Knapp, 1998). Navíc, v kontextu teorie sociálního učení (Bandura, 1973) se vyskytuje přítomnost dětí u domácího násilí jako prediktor budoucího páčání či viktimizace násilí (Halford et al., 2000; Miller-Perrin & Perrin, 2018). Často se v této souvislosti hovoří o mezigeneračním přenosu násilí.

Navíc nebylo výjimkou, že oběťmi násilí byly ženy **v období těhotenství**. Násilí v tomto období může mít závažné následky pro ženu i plod, jako je předčasný porod, nízká porodní váha, nebo ztráta plodu (Jasinski, 2004; Kaye et al., 2006). Tyto výše zmíněné skutečnosti ovšem nebyly soudy reflektovány tak, jak by odpovídalo jejich povaze a závažnosti, např. vyjádřením posouzení těchto okolností jako přitěžujících nebo zohledněním při kvalifikaci úmyslu ve vztahu ke způsobení závažnější újmy. Násilí páchané na ženě v době jejího těhotenství bylo zaznamenáno v 19 případech ze 106 (a to dle popisu skutku ve výrokové části rozsudku), tato okolnost byla uvedena, a tedy zohledněna jako okolnost přitěžující však pouze dvakrát (viz dále).

Nelze také přehlédnout, že dle našich výsledků **oběti nezdědka zůstávají ve vztahu s pachatelem** během trestního řízení, a nemusí mít v úmyslu tento vztah ukončit a že tedy vztah agresora a oběti automaticky nekončí podáním trestního oznámení. Pokud jde o vztah pachatele a oběti v době trestního řízení v našem vzorku 106 případů, v 16 spolu oběť i pachatel žili i nadále. Ve dvou případech měla oběť v úmyslu se k partnerovi vrátit po jeho propuštění z vazby. Ve třech případech pachatel a oběť, jak vyplývalo ze spisového materiálu, již nesdílí společnou domácnost, ale stále se stýkají. Alespoň v pěti případech došlo k přerušení soužití ještě před zahájením trestního řízení, kdy oběť nejdříve opustila pachatele a až s časovým odstupem podala trestní oznámení. Zhruba v polovině zkoumaných případů bylo soužití pachatele a oběti přerušeno a nadále (minimálně po dobu trestního řízení) si nebyli partnery.

Formy násilí

Z našich zjištění dále vyplývá, že trestné činy označené jako domácí násilí zahrnovaly především více forem fyzického násilí a jejich kombinace. V rámci problematiky partnerského násilí se často pozornost soustředí na fyzické formy agrese. Důvody jsou dvojí: fyzické útoky jsou jednoznačné, často zanechávají zřetelné a lékařsky prokazatelné následky. Fyzické násilí navíc vzbuzuje ve společnosti silné emoce, zejména pokud je směřováno proti zranitelnějším jedincům, jako jsou ženy, navíc i v době těhotenství. Fyzické útoky jsou také snadněji kvantifikovatelné. Nejčastěji se objevujícím typem **fyzického násilí** ve vzorku byly

úderů pěstí, fackování, kopání či povalení na zem. Nejčastěji byly útoky mířené **na hlavu** poškozené (85 %). V 19 případech pak byla oběť v době útoků **těhotná**.

Psychické násilí běžně zažívala většina obětí (91 %). Mezi často vyskytující se formy patřilo verbální násilí, které v rámci násilí zažívalo 96 % žen, a sociální izolace, s níž měly zkušenost téměř dvě třetiny obětí (65 %), z toho více než polovina ji zažívala pravidelně (53 %). **Přehlížení psychického násilí je postupně potlačováno**, a jak dokládají některé rozsudky, i méně zřetelné formy násilí, jako je psychické či ekonomické násilí je zohledňováno. Tento vývoj v justiční praxi lze považovat za kladný posun směrem k celkovějšímu pochopení specifíků domácího násilí v partnerských vztazích a jeho trestání.

Na druhé straně **sexuální násilí** je do jisté míry v nemálo případech vnímáno jako součást domácího násilí, ačkoli často naplňuje jednoznačně všechny znaky poměrně závažných forem sexuálních trestných činů. Sexuální násilí, zejména v podobě nucení k pohlavnímu styku bylo v jedné pětině případů popsáno, resp. obsaženo v popisu samotného skutku ve výrokové části rozsudku. Kvalifikováno jako trestný čin znásilnění¹³ bylo toto popsáno sexuální násilí v 11 případech a v dalších 9 případech bylo zahrnuto pod kvalifikaci trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí bez samostatné právní kvalifikace.

Z našich zjištění dále vyplývá, že důsledky násilí, které bylo páčáno v těchto případech, byly v našem souboru velmi rozmanité a často závažné, což koresponduje s faktem, že šlo o odsouzené pachatele za trestnou činnost. Ovšem přestože se jednalo o závažnější typy dlouhodobého násilí, **pachatelé často odmítali vinu**, případně ji svalovali na oběť. Zároveň nebylo výjimečné, že by se z útoků obviňovala sama oběť.

Faktory ve vztahu k uloženému trestu

Předchozí popis trestání jsme doplnili zkoumáním a naznačením určitých vztahů a faktorů, které mohou hrát významnou roli při ukládání trestů, zejména podmíněného a nepodmíněného trestu odnětí svobody. Ty čerpáme z analýzy trestních spisů a odůvodnění rozsudků. Na základě analýzy vztahů byly identifikovány některé faktory, u kterých byl prokázán signifikantní vztah s druhem uloženého trestu. Přítomnost těchto faktorů byla následně potvrzena také v odůvodněních rozsudků. Šlo jednak o potvrzení zohledňování obecných trestněprávních zásad při stanovení druhu a výměry trestu, ale i ověření některých dalších, v literatuře identifikovaných, faktorů.

Pokud jde o trestně-právní faktory, byl nalezen nejtěsnější vztah mezi **trestní minulostí pachatele** a uloženým nepodmíněným trestem. Podobně silný vztah byl identifikován u **souběhu více trestných činů**. Také analýza odůvodnění rozsudků ukázala, že nejčastěji zmiňovanými (přítěžujícími) okolnostmi, které vedou k uložení trestu odnětí svobody jsou právě tyto dvě okolnosti. K podobnému zjištění dospěly také jmenované zahraniční (Rauma, 1984; Ringland & Fitzgerald, 2010; Schmidt & Steury, 1989) a české (Tomšů & Drápal, 2019) studie. To potvrzuje, že soudy se při ukládání trestů za trestné činy se znakem domácího násilí řídí stejnými obecnými pravidly, jako při ukládání trestů u ostatních trestných činů. Předchozí vykázaní nebo užití předběžných opatření soudy ve své podstatě niktrak nezohledňovaly.

¹³ podle § 185 trestního zákoníku (resp. § 241 předchozího trestního zákona)

Na straně pachatele se prokázal nejtěsnější vztah mezi **nezaměstnaností a uvězněním**. Také v odůvodněných rozsudcích lze nalézt vedení řádného života, které je často spojováno mimo jiné s výkonem zaměstnání, jako nejčastěji zohledňovanou polehčující okolnost. Statisticky signifikantní vztah mezi doznáním, často zmiňovanou polehčující okolností, a druhem trestu nalezen nebyl.

V analýze vztahů byl dále prokázán vztah mezi **alkoholem**, resp. alkoholovou intoxikací pachatele v době páchaní násilí a uloženým trestem. Analýza odůvodnění rozsudků dokládá, že alkohol byl zohledňovaným prvkem pouze v případě uloženého nepodmíněného trestu, kdy mělo uvěznění v některých případech fungovat jako nástroj nucené abstinence.

Pokud jde o další výsledky analýzy zkoumaných odůvodnění rozsudků, je důležité na tomto místě zmínit, že značná část odůvodnění nikterak nezmiňuje **specifika partnerského násilí** a vystačí si s obecným, jakýmsi universálním, konstatováním. V nezanedbatelné části však lze vysledovat zohlednění specifické povahy partnerského násilí. Soudy například zmiňují následky na obětech, a to včetně těch psychických. Také dlouhodobost a dynamika a intenzita násilí se v odůvodněných častěji vyskytuje, avšak některé okolnosti lze považovat za přehlížené. Například těhotenství oběti, které patří mezi obecně přitěžující okolnosti, soudci zohlednili pouze ve 2 z 19 zaznamenaných případů. Stejně tak přehlíženou zcela je obecně přitěžující okolnost blízkého vztahu pachatele k oběti. Mimo samostatnou kvalifikaci pak dokonce v nemalé míře zůstává sexuální násilí páchané (a v popisu skutku obsažené) v kontextu domácího násilí.

Na druhé straně se ovšem ukázalo, že soudy celkově mnohdy přihlíží k **rodinnému uspořádání pachatele a oběti**, kdy stabilizace vztahu zpravidla slouží jako polehčující okolnost. V tomto kontextu zvažuje soud i důvody, aby se nerozdělovala rodina či aby se dětem neodebral otec a živitel. Soudy také zohledňovaly přání partnerek, aby jejich partner nebyl uvězněn. Otázkou však zůstává, zda je v této souvislosti zároveň zohledňována ochrana obětí a zda je pohrůžka nepodmíněným trestem dostatečnou motivací násilí dále nepáchat. Soud, i když častěji v těchto situacích ukládá dohled probačního úředníka, nevyužívá dalších možností jako jsou přiměřená omezení a povinnosti, které by mohly lépe zajistit práci s násilím a případným snižováním rizik s jeho opakováním. V kontextu rodinné zátěže však byl identifikován i přístup soudce, který naopak uložil trest odnětí svobody za účelem zajištění ochrany oběti, popř. zajištění jejího finančního odškodnění. To svědčí o zohledňování obecných zásad při ukládání trestněprávních sankcí jejichž součástí jsou i zájmy poškozených, tak jak stanoví zákon. Dopady aplikace tohoto kritéria mohou vést jak k uložení přísnějšího, tak k uložení příznivějšího trestu.

Cílem při analýze odůvodnění rozsudků ovšem nebylo posuzovat vhodnost uloženého trestu, ale spíše nabídnout bližší pohled na to, jak se tyto okolnosti promítají do konečného rozhodnutí soudu. Navíc při srovnávání podmíněného a nepodmíněného trestu lze diskutovat, zda je možné, či dokonce vhodné, uvažovat o jednom trestu jako o závažnějším než o druhém. Naše analýza ovšem neposkytuje jasnou odpověď na to, zda soudy trestají pachatele partnerského násilí mírně či nikoli. V této souvislosti pouze hodnotíme okolnosti, které byly využity při odůvodňování trestu.

Závěry a doporučení

Na základě zjištění získaných z prezentovaných analýz, můžeme konstatovat, že česká legislativa je do značné míry připravena na přijetí konceptu, v němž se pracuje s pachatelem domácího násilí systematicky, cíleněji a s dlouhodobými účinky. Reakce státu na problém domácího násilí je ale v současné době primárně (pouze) represivní. Systém řeší až nejzávažnější důsledky pachatelova jednání, na které se reaguje hlavně potrestáním. Není příliš patrná snaha o řešení příčin problému a intervence s potenciálním generálně i individuálně preventivním efektem, jsou málo využívány.

V právní úpravě chybí některé prvky včasné intervence a navazující předpoklady pro práci s násilnými pachateli především v oblasti správního, popř. i civilního práva. Největším problémem se jeví aplikační praxe, resp. zejména její nepropojenost, nedostatečně nastavená spolupráce a předávání informací, ale i samotných pachatelů, absence nástrojů a opatření včasné intervence a nedostatečné propojení s odpovídajícími prostředky ochrany poskytovanými obětem, tak aby odpovídaly jejich individuálním potřebám. Tato zjištění korespondují s výsledky výzkumu zaměřeného na zjišťování bariér v systému pomoci obětem domácího partnerského násilí. Autorky výzkumu (Nyklová et al., 2021) rovněž identifikovaly překážky zejména v roztříštěnosti, nekonzistentnosti, a tedy nefunkčnosti systémové pomoci, nízké míře interdisciplinární spolupráce, různé míře profesionality relevantních aktérů apod.

Také z našich zjištění vyplývá, že funkční propojení jednotlivých opatření a příslušných subjektů je poněkud slabé. Problémem je tedy neefektivní nastavení systému zacházení s pachateli partnerského násilí, které má za následek primárně újmu obětí tohoto druhu násilí.

Systémová doporučení

Na základě našich zjištění dospíváme k návrhu některých doporučení, a to v několika oblastech. První z nich je oblast včasné intervence, resp. prevence zčásti inspirovaná rovněž zahraničními koncepty. Zavedení některých formalizovaných nástrojů včasné intervence v souvislosti s vykazáním (popř. v souvislosti se zásahy policie u incidentů se znakem domácího násilí), by mohlo napomoci jednak podchytit některé případy partnerského násilí v ranějších fázích a jednak napomoci více využívat samotného institutu vykazání. Jde zejména o následující možnosti:

- **Zavedení institutu preventivního rozhovoru**, který by provedl s pachatelem vyškolený pracovník policie, popř. by se mohlo jednat alespoň o „dopis“, v němž by byl pachatel poučen o následcích dalšího jednání a zároveň informován možnostech pomoci násilným osobám včetně kontaktu na organizace nabízející tuto pomoc v místě jeho pobytu. (vyškolenými by v tomto směru mohli být pracovníci dalších orgánů či institucí jako např. orgánu sociálněprávní ochrany dětí, probační a mediační služby, správního orgánu apod.)
- **Zavedení povinnosti absolvovat krátkodobou (několika hodinovou) intervenci pro násilné osoby v případě, že dojde k vykazání**, resp. uložení předběžného opatření za účelem edukace, nastavení práce s odpovědností i motivací pachatele a případně posouzení jeho vhodnosti pro dlouhodobou terapeutickou intervenci. (krátkodobou

intervenci by měla provádět osoba, resp. organizace erudovaná v oblasti práce s pachateli, resp. původci domácího násilí)

- **Zakotvení možnosti uložit terapeutický program pro násilné osoby v souvislosti s jejich (opakovaným) vykazáním** (popř. v souvislosti s předběžným opatřením v civilním řízení). V návaznosti na krátkodobou intervenci (viz bod výše), by ve vhodných případech, kdy organizace poskytující krátkodobou intervenci, doporučí terapeutickou intervenci, bylo vhodné zakotvit možnost uložit tuto intervenci buď v souvislosti s opakovaným policejním vykazáním nebo v rámci některého probíhajícího řízení (v řízení o předběžném opatření v civilním řízení). V trestním řízení tato možnost existuje v souvislosti s uložením předběžných opatření, popř. v souvislosti s nahrazením vazby slibem pachatele nebo dohledem probačního úředníka, mohla by být rozšířena i na další případy v přípravném řízení, např. na základě návrhu státního zástupce. Podobně by bylo možné uvažovat o uložení v průběhu přestupkového řízení. Rozšíření možností včasného uložení terapeutického programu (pokud se tedy pachatel sám dobrovolně programů nezúčastní z vlastní iniciativy či sám nerozhodl na základě provedené krátkodobé intervence), ještě v době před rozhodnutím ve věci samé, by mohlo mít pozitivní vliv na motivaci pachatele a zároveň napomohlo též rozhodujícím orgánům sledovat počínání pachatele a jeho postoje ke spáchanému jednání a podle toho též zvolit odpovídající sankci či jiné opatření.
- **Zakotvení povinnosti policejního orgánu doručit místně příslušnému státnímu zástupci (specializovanému na problematiku DN) kopii úředního záznamu o vykazání** společně s kopií úředního záznamu o podaném vysvětlení ohroženou osobou a kopií úředního záznamu o skutečnostech zjištěných na místě, a to neprodleně tj. do 24 hodin, poté, co dojde k vykazání násilné osoby. Cílem tohoto opatření je napomoci při kvalifikaci jednání se znakem DN a minimalizace chybného posouzení věci jako přestupku nebo jiného neodpovídajícího postupu ve věci ze strany Policie ČR. A také usnadnění přehledu státního zástupce o případech domácího násilí.¹⁴

Zakomponování všech aktérů do intervenční struktury systému by mělo napomoci lepší komunikaci, spolupráci, ale i efektivnějšímu rozhodování o volbě vhodných opatření aplikovaných vůči původcům/ pachatelům násilí. Prostředkem k tomu by mělo být především jasně nastavené postupy spolupráce možnosti předávání či sdílení informací. Za účelem spolupráce, sledování případů a sdílení informací o pachatelích, jim uložených opatřeních, jejich plnění, ale i o obětech a dalších rozhodných okolnostech by bylo tedy vhodné dále:

- **Maximalizovat metodickou podporu** – vytvoření standardizovaných metodik postupů. Využitelná opatření je potřeba doprovázet metodickými manuály pro účely jejich realizace Zároveň je potřeba nastavit spolupráci a předávání potřebných informací a zpětné vazby mezi realizujícími orgány a organizacemi.

¹⁴ Tento návrh je součástí Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2023 - 2026

- **Zavést jednotnou databázi o případech domácího (partnerského) násilí**, popřípadě zavedení jednotného znaku domácího násilí evidovaného v každé databázi. Součástí by měla být databáze aplikovaných opatření vůči pachatelům za účelem vyhodnocování jejich aplikace a dalších vhodných postupů včetně sdílení informací mezi orgány i organizacemi
- **Kontinuální vzdělávání zejména orgánů činných v trestním řízení** (policistů, soudců, ale i státních zástupců). Důraz by měl být kladen na neustálé vzdělávání, popřípadě specializaci jednotlivých aktérů
- **Formalizovat informování orgánů** a institucí o existenci a možnostech programů a intervencí pro násilné osoby
- **Zavést pravidelná multidisciplinární setkání** – zvýšení důrazu na vytvoření spolupráce a komunikace mezi jednotlivými aktéry v rámci setkání např. na základě koordinační činnosti ze strany intervenčních center nebo jiného koordinačního orgánu/organizace ve vztahu k pachatelům domácího násilí, nebo na základě řešení konkrétních jednotlivých případů domácího násilí.

V tomto ohledu je možné konstatovat, že mezi izolací pachatele partnerského násilí v podobě časově omezených opatření jako je vykázání a jeho postihem podle norem trestního či přestupkového práva existuje poměrně velké bílé místo, kdy nejsou k dispozici funkční opatření, která by systém zacházení s pachateli poskytoval a umožnil efektivněji sledovat chování násilné osoby a vedl k lepšímu vyhodnocení dalších postupů a volbě vhodných opatření.

Doporučení v trestněprávní rovině

Pokud jde o sankční systém, ten by měl umožnit „ušít“ pachateli sankci na míru. Také oblast výkonu sankcí by měla být legislativně nastavena tak, aby reagovala na změny v poměrech pachatele a posílila proces desistence (Hulmáková & Raszková, 2022). Jak vyplynulo z první fáze našeho mapování lze říci, že na jedné straně naše právní úprava poskytuje dostatečný prostor, nástroje a prostředky k využití v trestněprávní oblasti, na straně druhé se především v této oblasti zdá, že využít jich, obzvláště těch individualizovaných a speciálně zaměřených v praxi vůbec není snadné.

Z analýzy statistických dat a analýzy trestních spisů, dále vyplynulo, že rozhodovací praxe soudů se v průběhu celého sledovaného období (2008 – 2022) nikterak výrazně nezměnila, což lze na jedné straně vnímat jako projev určité konzistence v přístupu k případům domácího násilí. Na straně druhé však vzhledem ke značným změnám ve společenském vnímání domácího násilí a v mezinárodním, zahraničním i domácím kontextu může být tato skutečnost vnímána spíše jako určitá stagnace. Například předpoklad, že výrazné navýšení počtu závažnějších případů, (podle kvalifikované skutkové podstaty trestného činu Týrání), by se mělo odrazit ve zvýšení výměry ukládaných trestů, se podle dat v praxi nepotvrdil. I když došlo ke zpřísnění spodní hranice trestní sazby ve druhém odstavci, stále zůstávají uložené tresty spíše mírnější při spodní hranici trestní sazby, a hlavně podle jednotlivých odstavců

dokonce v zásadě velice podobné. V této souvislosti je třeba se zamyslet nad koncepcí a strukturou skutkové podstaty trestného činu Týránění osoby žijící ve společném obydlí.

Jak vyplývá dále z analýzy trestních spisů je zjevné, že soudy často stojí před nelehkým úkolem uložit pachateli domácího násilí adekvátní, spravedlivý a individualizovaný trest, který by v dané situaci zohledňoval specifickou povahu a závažnost tohoto jednání a zajistil ochranu obětí. I přes snahu soudů posuzovat každý případ individuálně na základě dostupných důkazů, z našeho zkoumání se ukazuje, že jen v menší části případů se objevují odkazy soudu na specifické okolnosti případu typické pro domácí násilí. Tento **nespecializovaný přístup** k jednotlivým případům může narušit schopnost soudu spravedlivě a efektivně rozhodovat a projevuje se následně právě v uloženém trestu. Při posuzování případů partnerského násilí je zásadní pochopení specifik a dynamiky tohoto fenoménu. Rozlišení jednotlivých aspektů – například mechanismů moci a kontroly, cyklů násilí, nebo psychologických a emocionálních (neviditelných) dopadů – je klíčové pro spravedlivé posouzení případu a adekvátní rozhodnutí soudu. Epstein (1999) naznačuje, že neznalost specifik a dynamiky domácího násilí může vést k mírnějšímu zacházení s pachateli. To v zásadě vplynulo i z našich zjištění, pokud jde o zohlednění okolností a faktorů, které mají vliv na ukládání trestů. Ukazuje se, že podstatná specifika domácího násilí jako je blízký vztah osob, mezi nimiž k němu dochází, zranitelnost spočívající v těhotenství ženy (navíc umocněná pravděpodobností dopadů i na nenarozené dítě), sexuální násilí páchané v partnerském vztahu (které je často „přehlíženo“ či podceňováno) nejsou významněji zohledňovány ve vztahu k přísnosti uložené sankce. Také specifikum opakovaného páchaní domácího násilí není v tomto směru významně zohledňováno. Pokud tedy jde o opakované domácí násilí páchané jedním pachatelem, které lze nazvat jako příklady chronického páchaní domácího násilí, mohou tyto případy snadno zůstat skryty před odpovídající reakcí, která by reflektovala závažnost, vyjádřenou touto specifickou recidivou.

Na základě těchto zjištění navrhuje v trestněprávní oblasti následující změny skutkové podstaty trestného činu týránění osoby žijící ve společném obydlí:

- začlenění **těhotenství ženy** mezi kvalifikované přitěžující okolnosti přímo do skutkové podstaty trestného činu Týránění, tj. spáchá-li toto jednání pachatel na těhotné ženě (při vědomí, že jde o čin trvajících, který musí být páchan alespoň po určitou dobu, je třeba vnímat, že útoky vedené proti ženě v těhotenství výrazně zvyšují společenskou škodlivost tohoto jednání a je tedy třeba, aby byla tato okolnost zohledněna i v případě, že k ní dojde v rámci v jednotlivých útoků). Z výsledků analýzy totiž vyplývá, že těhotenství jako obecná přitěžující okolnost často soudy zohledňována není.
- začlenění **opětovného spáchání trestného činu týránění** jako explicitní další okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby do skutkové podstaty trestného činu Týránění. Také tato okolnost často zůstává posuzována jako obecně přitěžující okolnost předchozí nebo souběžné trestné činnosti. Ovšem bylo by žádoucí reagovat na speciální recidivu (pravou i nepravou) či chronické pachatele domácího násilí cíleně a tím pádem i adekvátnějšími sankcemi.

- **Změna struktury**, resp. rozložení trestních sazeb ve druhém odstavci trestného činu Týránění. Ve vztahu k trestnému činu týránění osoby žijící ve společném obydlí – jak vyplývá z našich zjištění tresty ukládané podle odstavce prvního se pohybují spíše nad polovinou trestní sazby, zatímco tresty uložené za jednání podle odstavce druhého, kde je trestní sazba od dvou do osmi let jsou ukládány spíše při spodní hranici trestní sazby. Výměra trestů ukládaných podle jednotlivých odstavců se tedy v zásadě výrazně neliší (a to jak u nepodmíněného, tak ale především u podmíněného trestu odnětí svobody), pokud jde o tresty ukládané čistě za trestný čin týránění. Tresty se pohybují se ve výměře do 3 let i podle druhého odstavce, kde je trestní sazba od dvou do osmi let.

Návrh upraveného znění skutkové podstaty trestného činu Týránění osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 tr. zák.)

§ 199

Týránění osoby žijící ve společném obydlí

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody **na šest měsíců až čtyři léta**.

(2) Odnětím svobody **na dvě léta až osm let** bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo

b) páchá-li takový čin po delší dobu.

3) Odnětím svobody **na tři léta až deset let** bude pachatel potrestán

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

e) spáchá-li takový čin na těhotné ženě

f) spáchá-li takový čin opětovně

(4) Odnětím svobody **na pět až dvanáct let** bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo

b) smrt.

Výše uvedené rovněž potvrzuje potřebu vzdělání soudců v oblasti domácího násilí. V návaznosti na tento bod, se naskytá, i když u nás poměrně kontroverzní, otázka **specializace soudců**. Popřípadě by bylo vhodné zavést alespoň povinnost absolvování minima vzdělávání v této oblasti, a to i přesto nebo spíše právě proto, že dosud představují případy domácího násilí projednávané trestní justicí zlomek její celkové agendy.

Naproti tomu **existující specializace státních zástupců** na domácí násilí se ukazuje jako užitečná pro kvalifikovaný přístup k těmto případům v rámci trestní justice i ve vztahu k návrhu odpovídajícího trestu a dalších vhodných opatření, která se již nyní nabízejí. Další rozšíření této specializace státního zástupce, zasahující do oblasti civilního a opatrovnického řízení může představovat efektivní propojení jednotlivých řízení a tedy systémových opatření aplikovaných v případech domácího násilí, včetně možnosti efektivnějšího využití programů pro násilné osoby. Tento potenciál se zdá být využit dosud jen v malém měřítku.

Z výsledků analýz provedených na vzorku rozsudků trestních soudů v případech trestné činnosti se znakem domácího partnerského násilí na druhé straně nelze ovšem vyvozovat, že by soudy nějak bagatelizovaly domácí násilí, že by podceňovaly rizika spojená s dlouhodobým týráním, či nezohledňovaly dopady na rodinný život oběti a pachatele. V kontextu spravedlivého, ale také efektivního trestu, který plní svou ochrannou funkci je důležité vzít v úvahu, zda soudy dostatečně využívají, resp. mohou využívat nástroje a prostředky, které jim dává právní řád k dispozici, aby mohly lépe reagovat na konkrétní potřeby a specifika konkrétních případů. Pokud tedy není ideálním řešením v daném případě nepodmíněný trest odnětí svobody, pak by měl soud mít možnost v co největší míře využívat všech možností alternativ jako je vyslovení dohledu při podmíněném odsouzení a/nebo uložení přiměřených omezení a přiměřených povinností, zejména těch, spočívajících v cílené práci s násilím. Takováto intervence má totiž potenciál odstranit příčinu násilí, a tedy i zastavit ho jednou pro vždy. Programy psychologického poradenství, popř. sociálního výcviku přicházejí v úvahu zejména tam, kde není pachatel zatížen dalšími patologickými jevy a výrazně pestrou trestní minulostí a je tedy zřejmé, že hlavní pachatelovy problémy spočívají v nezvládnuté agresi. Jak je ovšem patrné z našich poznatků, tato opatření jsou využívána velice sporadicky. V současnosti v zásadě realizuje aplikaci těchto opatření v praxi pouze probační a mediační služba, pokud je uložen zároveň dohled. (v podrobnostech např. Martinková et al., 2014). V některých zahraničních přístupech jsou tyto **programy běžnou součástí intervenčního systému** v případech domácího násilí. V ČR se s nimi sice na legislativní úrovni počítá, koncepčně však do intervenční struktury či sítě nejsou zakomponovány, i když nepochybné snahy o jejich podporu jsou patrné z koncepčních vládních materiálů. Vhodné je proto podpořit vytvoření celkového koncepčního přístupu k práci s násilnou osobou, který je aktuálně předpokládán **Strategií rovnosti žen a mužů na léta 2021 - 2030 a navazujícím Akčním plánem na léta 2023- 2026**¹⁵.

¹⁵ [AP_DGPN-2023_final.pdf \(vlada.cz\)](#)

Použité zdroje

- Aizer, A. (2010). The Gender Wage Gap and Domestic Violence. *American Economic Review*, 100(4), 1847–1859. <https://doi.org/10.1257/aer.100.4.1847>
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A social learning analysis* (s. ix, 390). Prentice-Hall.
- Buriánek, J., & Podaná, Z. (Ed.). (2023). *Násilí tváří v tvář: Zkoumání kalamitních podob partnerských vztahů* (Vydání první). Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
- Caetano, R., Vaeth, P. A. C., & Ramisetty-Mikler, S. (2008). Intimate Partner Violence Victim and Perpetrator Characteristics Among Couples in the United States. *Journal of Family Violence*, 23(6), 507–518. <https://doi.org/10.1007/s10896-008-9178-3>
- Epstein, J. M. (1999). Agent-based computational models and generative social science. *Complexity*, 4(5), Article 5. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-0526\(199905/06\)4:5<41::AID-CPLX9>3.0.CO;2-F](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0526(199905/06)4:5<41::AID-CPLX9>3.0.CO;2-F)
- Halford, W. K., Sanders, M. R., & Behrens, B. C. (2000). Repeating the Errors of Our Parents? Family-of-Origin Spouse Violence and Observed Conflict Management in Engaged Couples*. *Family Process*, 39(2), 219–235. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2000.39206.x>
- Henning, K., & Feder, L. (2005). Criminal Prosecution of Domestic Violence Offenses: An Investigation of Factors Predictive of Court Outcomes. *Criminal Justice and Behavior*, 32(6), 612–642. <https://doi.org/10.1177/0093854805279945>
- Hulmáková, J., & Raszková, T. (2022). Práce s pachateli trestní činnosti v 21 století – český pohled. In T. Gřivna & J. Mulák, *Symbióza trestního práva a kriminologie: K odkazu prof. Oto Novotného* (Vydání první). Wolters Kluwer.
- Jasinski, J. L. (2004). Pregnancy and Domestic Violence: A Review of the Literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 5(1), 47–64. <https://doi.org/10.1177/1524838003259322>
- Kaye, D. K., Mirembe, F. M., Bantebya, G., Johansson, A., & Ekstrom, A. M. (2006). Domestic violence during pregnancy and risk of low birthweight and maternal complications: A prospective cohort study at Mulago Hospital, Uganda. *Tropical Medicine & International Health*, 11(10), 1576–1584. <https://doi.org/10.1111/j.1365-3156.2006.01711.x>
- Knapp, J. F. (1998). THE IMPACT OF CHILDREN WITNESSING VIOLENCE. *Pediatric Clinics of North America*, 45(2), 355–364. [https://doi.org/10.1016/S0031-3955\(05\)70011-0](https://doi.org/10.1016/S0031-3955(05)70011-0)
- Martinková, M., Slavětínský, V., & Vlach, J. (2014). *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR* (Vyd. 1). Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Miller-Perrin, C., & Perrin, R. (2018). Physical punishment of children by US parents: Moving beyond debate to promote children's health and well-being. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 31(1), 16. <https://doi.org/10.1186/s41155-018-0096-x>
- Nyklová, B., Michálková, E., Gubová, N., Peterková, I., & Piknová, T. (2021). *Bariéry v systému pomoci obětem partnerského násilí: Výzkumná zpráva*. ProFem. https://www.profem.cz/shared/clanky/1015/ProFem_Bariery.pdf
- Pikálková, S., Podaná, Z., & Buriánek, J. (2015). *Ženy jako oběti partnerského násilí: Sociologická perspektiva* (Vydání první). Sociologické nakladatelství (SLON).
- Přesličková, H., Grohmannová, K., Malvotová, P., Novopacká, M., Paloušová, V., Roubalová, M., & Kutil, L. (2023). *Zacházení s pachateli domácího partnerského násilí I*. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. <https://www.iksp.cz/edice-iksp>
- Rauma, D. (1984). Going for the gold: Prosecutorial decision making in cases of wife assault. *Social Science Research*, 13(4), 321–351. [https://doi.org/10.1016/0049-089X\(84\)90008-5](https://doi.org/10.1016/0049-089X(84)90008-5)
- Ringland, C., & Fitzgerald, J. (2010). *Factors which influence the sentencing of domestic violence offenders*.

- Schmidt, J., & Steury, E. H. (1989). PROSECUTORIAL DISCRETION IN FILING CHARGES IN DOMESTIC VIOLENCE CASES*. *Criminology*, 27(3), 487–510. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1989.tb01043.x>
- Stith, S. M., Smith, D. B., Penn, C. E., Ward, D. B., & Tritt, D. (2004). Intimate partner physical abuse perpetration and victimization risk factors: A meta-analytic review. *Aggression and Violent Behavior*, 10(1), 65–98. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2003.09.001>
- Tomšů, K., & Drápal, J. (2019). Odůvodnění trestů: Empirická studie rozhodnutí okresních soudů. *Státní zastupitelství*, 6(16), 9–21.